

El dret i l'efecte papallona

LLUÍS FOIX / Periodista

AVUI, 8 d'octubre del 2008

Les petjades de la crisi són molt a prop. Tot i les rotundes afirmacions del president Zapatero, per a qui el sistema financer espanyol és el més sòlid del món, la preocupació arriba a tots els racons d'Europa, on els governs de França i Alemanya no tenen més remei que abocar molts milions d'euros per salvar de la fallida bancs que fins no fa gaire semblaven inexpugnables. L'efecte papallona pot ser una teoria acadèmica i cinematogràfica interessant, però en aquests temps globalitzats esdevé una realitat en el món de les finances.

ALLÒ QUE COMENÇA COM UN DESGAVELL trampós de quatre espavilats, que venien fum des de les mateixes entranyes de Wall Street, ha arribat a les grans institucions financeres nord-americanes, ha fet metàstasi i ha obligat un govern ultraconservador i ultraliberal a intervenir amb diners públics per salvar les finances dominades pel mercat. Això que acaba de passar entre Washington i Wall Street és una contradicció del sistema capitalista democràtic: aquell que ha perdut per mala gestió ha rebut l'ajut de l'Estat.

HA FALLAT EL MERCAT, PERÒ TAMBÉ ha fallat l'Estat, per haver intervingut tard, de pressa i sense garanties de resoldre la crisi. S'ha dit gairebé tot sobre les causes que han originat aquesta crisi mundial. Però em vull referir a dos aspectes que em semblen fonamentals. Un sistema que ultrapassa les regles i que no té en compte les coses petites està abocat al fracàs.

LA UNIÓ SOVIÈTICA S'ESFONDRA des de dintre, sense l'embat de cap exèrcit enemic, sense que ningú no disparés ni un sol tret, com un Titanic que navegava alegrement fins que l'orquestra deixà de tocar i tots naufragaren al fons de l'Atlàntic. Res no feia preveure aquella tragèdia. El règim soviètic menystenia sistemàticament el dret i no es preocupava de les inquietuds i de les necessitats de la gent. S'armava fins a les dents, bastia grans complexos industrials i edificis mastodòntics sense cap mena de gust, però desatenia els drets més bàsics dels ciutadans, del menjar a l'habitatge. Havia abandonat el dret, i des de la cúpula del comitè central i del politburó governava fora de la realitat, de dalt a baix i amb autoritarisme. I esclar, el sistema caigué de forma natural, com cauen les fulles dels arbres a la tardor.

LA CRISI DE WALL STREET HI PRESENTA paral·lelismes. El sistema financer nord-americà també ha prescindit del dret, perquè la globalització no ha estat regulada. El mercat ha funcionat amb l'únic objectiu d'aconseguir beneficis, sense fonaments jurídics, sense regles, sense un mecanisme regulador que assenyales el risc de catàstrofe de determinades pràctiques.

ELS BENEFICIS ESPECTACULARS D'UNS quants han empobrit gradualment una societat que confiava en les institucions financeres i que, de sobte, ha vist com estalvis i patrimonis perdien molt de valor. També en aquest cas s'ha arraconat el dret i s'han menyspreat els interessos de la majoria. El sistema ha fet figa, i això tindrà conseqüències de llarg abast. L'agenda del proper president dels Estats Units vindrà condicionada pels errors comesos per una administració que es pensava que ho podia fer tot en nom del mercat o de la pàtria, al marge del dret.

TANT SI ÉS OBAMA COM SI ÉS MCCAIN, el nou president haurà de reparar les dues qüestions que han marcat negativament la presidència de George Bush. Em refereixo a la guerra de l'Iraq i a la crisi financera, que afecta directament milions de ciutadans americans i s'escampa perillosament per tot el món occidental. Els que han assegurat que els efectes d'aquest crac no es notaran al nostre país s'ho hauran d'empassar. Com es pot dir que som a recer de les convulsions mundials si els governants d'Alemanya, de França i de la Gran Bretanya esmercen totes les hores del cap de setmana a prevenir els efectes de la crisi? El que afecta Europa acabarà afectant tots els europeus. Aquesta crisi de dimensions globals haurà de tenir una solució global, i aquesta solució hauria de passar per recuperar el dret, per establir un marc jurídic de regles i per fer passar comptes als que han jugat amb els interessos de la gent de manera irresponsable i frívola.

QUAN HAGI PASSAT AQUEST TERRABASTALL d'abast mundial, segurament d'aquí a un temps que no serà curt, s'haurà de demanar als Estats que regulin mínimament el mercat. No per ofegar-lo, sinó per garantir-ne un funcionament que eviti la llei de la selva, el campí qui pugui que ha portat aquestes desgràcies financeres.

SI S'HAURÀ DE DEMANAR RESPONSABILITATS als qui han obviat el dret, també les urnes passaran comptes als governs que han permès que tot era possible si es guanyaven diners, encara que fos en perjudici de milions de ciutadans confiats. Recordem que tres anys després de la crisi del 1929 gairebé tots els governs occidentals havien canviat de signe.